

**Aldo Rossi: Bonnefantenmuseum,
Maastricht, Hollandia**

Kép forrása: Kleon3
(Wikimedia Commons)

KELETIEK NYUGATON, NYUGATIAK KELETEN

A 16. Nemzetközi Építészkongresszus elé

Manapság egyre több építésziroda vállal nemzetközi munkákat. Mivel a világ globálissá vált gyors internettel és fapados légi járatokkal, sokkal könnyebb ma külföldön épületeket megvalósítani, mint két vagy három évtizeddel ezelőtt. Mi történik, amikor a keleti építészek Nyugaton építenek vagy fordítva? Érdekes utánanézni, mi az elsődleges oka annak, hogy építészek az álmaikat a saját országukon kívül valósítják meg.

Az elmúlt évszázadokban tengerentúli gyarmatok hivatalos épületeit gyakran anyaországi építészek hozták létre, hogy a jól megszokott épületek valósuljanak meg. Biztonsági és védelmi okokból a legtöbb ország a nagykövetségeit és konzulátusait ma is saját építészekkel tervezteteti. A multinacionális cégek többsége is inkább saját építészeivel dolgoztat, hogy a jól ismert épületei készüljenek el.

Manapság a nemzetközi híró építészeket gyakran felkérlik tervezésre városok, szervezetek vagy nagyvállalatok. Egy sztárepítész rangot adhat és médiaérdeklődést biztosíthat egy város, egy múzeum vagy egy székház számára. Melyik város ne akarna egy Calatrava-hidat vagy egy Gehry-múzeumot az ezzel járó Bilbao-hatással együtt? Németországban vagy Svájcban olyan vállalatok, mint a Vitra vagy a Novartis, nemzetközileg ismert építészeket hívnak meg, hogy a cég campusára tervezzenek. Egy „SANAA” áll egy „Hadid” és egy „Herzog & de Meuron” között. Az eredmény a „l'architecture pour l'architecture” magas koncentrációja, ahol megkérdőjelezhető a helyhez való viszony és a terület kohéziója. A Vitra-campuson járva az az érzésünk támad, mintha egy világhiállításon lennénk, ahol minden ikonikus épület más-más történetet mond el.

A mai múzeumi világban szinte normává vált másik országból vagy kontinensről hívni híres építész. Már 1990-ben, mikor a holland építészeti szcéna még egészen introvertált volt, Olaszországból hívta el Aldo Rossit a maastrichti Bonnefantenmuseum, hogy megtervezze a bővítését. [1] Ennek az eredeti és monumentális tervnek akkoriban nagy hatása volt a holland építészekre. Nem messze Maastrichttól a Hombroich Múzeum-szigeten Düsseldorf közelében (Németország) szintén találunk külföldi építészek, mint Álvaro Siza és Tadao Ando (Ando Tadao) által tervezett pavilonokat. És még keletrebbre, Prágába Frank Gehryt hívták meg a kilencvenes évek közepén, hogy megtervezze az ikonikus Táncoló Házat. Ugyanakkor Budapesten Erick van Egeraat volt az, aki két épületet is tervezett holland megbízójának, az ING-nek. [2] Bár ez Magyarországon tulajdonképpen kivétel volt. A rendszerváltás utáni első két évtized alatt a magyar építészeti szcéna lényegében zárt volt, alig tudott külföldi építész Magyarországon építeni. Csak az utóbbi néhány évben tűnik úgy, hogy az ország megnyílt

az építészet területén. A Liget Budapest vitatott projektjében a zsűri a japán SANAA irodát és Fudzsimoto Szu (Sou Fujimoto) tervét választotta, közben Sir Norman Foster tervezi a Mol-csoport új székházát. És több mint húsz évvel az ikonikus rotterdami Erasmus híd után (1996), az UNStúdióknak új hídja fog épülni a Dunán. Úgy látszik manapság, hogy minden városnak vagy cégnek egy híres építész terveire van szüksége ahhoz, hogy számítsanak és valaki legyen a nemzetközi világban.

Más korszakokban az építészek kényszerből dolgoztak külföldön. A legutóbbi, 2008–2013 közötti recesszióban sok európai építész találta magát munka vagy megbízás nélkül, és nézett körül új lehetőségeket keresve. Különösen Hollandiában az építési és lakásszektor keményen sújtotta a gazdasági válság utóhatása. Az építészirodák teljes forgalma megfeleződött, sok iroda csődbe ment, Erick van Egeraat irodája kétszer is, 2009-ben és 2016-ban újra. [3] Néhány holland építész például flamand

Richard Meier: Városháza és központi könyvtár, Hága, Hollandia

Kép forrása: Seveno

(Wikimedia Commons)

Vitra-campus, Weil am Rhein, Németország

Kép forrása: Érica Takahashi

(Wikimedia Commons)

**Renzo Piano: Jean-Marie Tjibaou
Kulturális Központ, Nouméa,
Új-Kaledónia**

Kép forrása: Fanny Schertzer
(Wikimedia Commons)

Új-kaledóniai kanak ház
(1906, fotó: Clement Lindley Wragge)

**Ben van Berkel: Erasmus híd,
Rotterdam, Hollandia**
Kép forrása: Luke Price
(Wikimedia Commons)

vagy német pályázatok megnyerésének köszönhetően tudott túlélni, mások helyi irodákat nyitottak, gyakran Ázsiában. Az olyan irodák, mint az OMA vagy az MVRDV részben azért éltek túl a holland válságot, mert a nemzetközi munkák megmentették őket.

Mit hoz ez a nemzetközivé válás a helyi épített környezet számára? Néhány esetben a külföldi építész azért kapja a megbízást, hogy a saját, jól felismerhető stílusát hozza. Richard Meiert egy pályázaton ezért választották, és 1995-re el is készült a tipikusan fehér épület a barna téglapépületekkel teli városban. Egy Tadao Ando-épület majdnem mindenütt helyszínen zsaluzott vasbetonból készül, akár Keleten áll, akár Nyugaton.

Míg néhány építész „állandó stílusú”, másokat éppen azért kérnek fel, mert képesek alkalmazkodni a különböző kontextusokhoz. Jó példa erre a svájci Herzog & de Meuron iroda. Az épületeik nem hasonlítanak egymáshoz, megjelenésük a kontextus függvényében változik. Renzo Piano, aki legtöbb épületét Olaszországon kívül hozta létre, mindig sikeresen alkot új formákat vagy alkalmaz új anyagokat. Gyönyörű példa erre az ikonikus Jean-Marie Tjibaou Kulturális Központ Új-Kaledóniában, egy kortárs épület 1998-ból, melyet a helyi formák és építési módok ihlettek. A helyi építési hagyományok tanulmányozása és ezek új anyagokkal való kombinálása valami eredetit és innovatívot hozhat létre.

A Nemzetközi Építészkonferenciára öt olyan építészt hívtunk meg, akik külföldön dolgoznak vagy tanultak. Hogyan adaptálják a koncepcióikat és terveiket a különböző és ismeretlen helyszínekre? Kutatásokba kezdenek az új helyszín jobb megértése érdekében? Ezek a kutatások és tervezési munkák innovációt eredményeznek? Ha átnézzük a Ben van Berkel vezette, rotterdami székhelyű UNStudio munkáit, természetesen észrevehetünk egy egyedi építészeti stílust. A tömeg és a tér kontinuitása, a dinamika és a mozgás kortárs építészete. Ívelt vonalak és a fehér vagy világos színű épületek preferenciája. Érdekes kitalálni, mely jegyeiben lesz az új Duna-híd nemzetközi, és mely jegyeiben budapesti. Az építész szerint: „az új híd terve közvetlen összeköttetést teremt a híd és a helyszín urbanisztikai DNS-e, a jövőbeli fejlesztések és a megszülető új városkép között”. [4] Remélhetőleg a konferencián megtudjuk van Berkel előadásából, hogy ez pontosan mit is jelent.

Makovecz Imrén kívül az utolsó ötven évben kevés magyar építész alkotott a határokon túl, ezért is kivételes a 2014-ben megépített Sencsen (Shenzhen) Kulturális Központ és tervezője, Zoboki Gábort. Mennyiben más ez a kínai operaház, mint a Művészetek Palotájában lévő koncertterem 2005-ből?

Nem úgy, mint a magyar építészek, a szlovének közül egész sokan építettek külföldön. A kilencvenes évek délszláv háború alatt a szlovén egyetemisták külföldre mentek tanulni és dolgozni. [5] Mikor visszatértek Szlovéniába, létrehozták az irodáikat Ljubljánban, de megtartották nemzetközi kapcsolataikat. A Sadar+Vuga építészirodához hasonlóan Špela Videcnik és Rok Oman irodája, az OFIS is számos épületet tervezett Szlovénián kívül, Kelet- és Nyugat-Európában is. Ha végignézzük a portfóliójukon, nem látunk különbséget a szlovéniai, párizsi vagy éppen fehéroroszországi terveik szemléletében. Mindig innovatív a formálásuk, erősek a képeik, és jók a csomópontjaik.

Két építészt hívtunk idén Japánból: az Alphaville tervezője, Asako Yamamoto (Jamamoto Aszako) Oszaká-

Junya Ishigami–Marieke Kums:
Előadóterem a Vijversburg Parkban,
Tytsjerk, Hollandia

Kép forrása: junya.ishigami+associates

Irodalom / References

- [1] Metz, Tracy: „In het hart van de ijsberg; Het nieuwe Bonnefanten Museum in Maastricht”, *NRC Handelsblad*, 1995-02-17.
- [2] Liukku, Antti: „Demasqué van een top-architect”, *Algemeen Dagblad*, 2016-12-10.
- [3] Wesselényi-Garay, Andor: „Amit a rómaiak adtak – Kortárs külföldi építészek Magyarországon”, *Metszet*, Vol 7, No 1 (2016/1), pp 50–54.
- [4] „UNStudio Wins Budapest's First International Competition To Design A New Bridge”, worldarchitecture.org [honlap], 2018-05-11, hozzáférhető: <https://worldarchitecture.org/article-links/ehvez/unstudio_wins_budapests_first_international_competition_to_design_a_new_bridge.html> [utolsó belépés: 2019-01-28].
- [5] Hrausky, Andrej: *6ix:pack: Slovenian Contemporary Architecture*, Ljubljana, Slovenia, 2005.
- [6] Lamers, Emiel: „Passzív társasház – Egy játékos komplexum”, *Metszet*, Vol 6, No 2 (2015/2), pp 20–25.

ban alapította meg irodáját Kentaro Takeuchival (Takeucsi Kentaro). Bécsben tanult, és elsősorban Japánba tervez. Természetes és nyugodt épületein látszik, hogy hatott a gondolkodására bizonyos mértékben az európai vagy bécsi építészet. Végül a tokiói Junya Ishigami (Isigami Dzsunja) figyelemre méltó üvegpavilont tervezett az észak-hollandiai Vijversburgba (2017) Marieke Kumsszal a Maks Stúdiótól. Ez az íves, teherhordó üvegezésű épület ugyanolyan könnyed és transzparens, mint a Kanagawa Technológiai Intézet üvegpavilonja karcsú pilléreivel 2008-ból. Vajon ez a pavilon épülhetett volna Japánban is, vagy a hollandiai kontextusban valami új és odaillő jött létre?

Miután végignéztük az öt meghívott építész munkáit, úgy tűnik, a keleti építészek Japánból az egyszerűség és a könnyedség építészetét keresik, míg a nyugati építé-

szek Európából gyakran összetett és lehegerlő építészetet alkotnak. Érdekes lesz megtudni: van-e olyan közös és visszatérő megközelítés, amelyet az építészek az ismeretlennel szemben alkalmaznak? Azzal kezdték-e, hogy a kontextust tanulmányozták, és mindenben együttműködtek a helyi építész partnerrel? Tényleg más lett volna a végeredmény, ha a saját hazájukban terveztek volna? Kétségtelenül ez elég véletlenszerű és nem is túl bőséges válogatás az összes külföldre is dolgozó építész közül. De mindenesetre nagyon érdekes és inspiráló válogatás. Mikor a nyugati keletiek és a keleti nyugatiak Budapesten találkoznak, az biztosan számos új gondolatot és rengeteg inspirációt fog eredményezni.

Emiel Lamers [6]

Junya Ishigami: Kanagawa
Technológiai Intézet, Japán

Kép forrása: junya.ishigami+associates

A b s t r a c t s

WESSELÉNYI-GARAY, Andor: SPACE AND BODY GAME

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 18-25, DOI: 10.33268/Met.2019.1.1

TELEKOM HEADQUARTERS, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS – TIBA ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ

Office developments often take on the role of being works of art. This being a result of many factors, location on major urban arterial routes, occupancy levels, urban planning restrictions and market presence. Here the option of placing one vast body of office space on a corner site would not suffice. Three courtyards of differing in nature have been enclosed, one is semi-public, another is semiprivate and the third a private park. From these spaces the surrounding volume has been developed as a truncated, sectioned solid. Style is a lesser question as the project aims to demonstrate the occupants market presence as the leading company in its given sector. Providing not only workspace, also relaxation area, dining areas and a lifestyle pattern inherent to company values.

LAMERS, Emiel: EAST MEETS WEST, WEST MEETS EAST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 26-29, DOI: 10.33268/Met.2019.1.2

Examining what happens when architects are commissioned to work away from home. Is this a result of client loyalty to an „in-house” architect, architectural celebrity, open competitions or market pressure. Often these projects result in a collaboration between architectural practices that can often generate a new set of ideas outside of the standard understanding of context, innovation and social exchange. It will be interesting to see what happens when east meets west at the next congress in Budapest.

VAN BERKEL, Ben: CELEBRATION OF THE WORLD OF THEATRE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 30-33, DOI: 10.33268/Met.2019.1.3

THE LYRIC THEATRE COMPLEX, HONG KONG

Locating three theatres, all of varied capacity and different in character, within one building seems to be a work of spatial choreography. This has been achieved by arranging the spaces around a central spine where all functions have been placed within a transparent stacked building, moving away from the traditional concept of theatres being closed black boxes, towards transparency and openness.

KATONA, Vilmos: WITHOUT LIMITS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 34-37, DOI: 10.33268/Met.2019.1.4

NATIONAL DANCE THEATRE AT MILLENNIUM PARK, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS – GÁBOR ZOBOKI

Transformation of a former industrial building, later cultural centre, into a national dance theatre in the heart of Buda seems to be the most logical step to take considering the movement away from heavy industry towards cultural entertainment and associated activities. Easily accessed by private vehicles and public transport networks this former „temple of industry” provides the perfect space for a theatre. The new function, like dance is dynamic in form with timber stairs leading towards the main performance space. The puritan use of steelwork respects the building's industrial past whilst the fine detailed timber additions look to the future.

VIDEČNIK, Špela: OFIS ARHITEKTI WEST AND EAST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 38-41, DOI: 10.33268/Met.2019.1.5

WEST: BASKET APARTMENTS, PARIS, FRANCE

A playful response was required for this development of short-term, student, housing on a site that measures 200x11 metres. Although the building core adheres to the linear demands of its given location architectural character has been enhanced by the use of attached/suspended basket structures to provide access walkways and balconies. Aside from the playful nature of this development it also looks to the future in terms of environmental impact by generating its own solar energy and harvesting rainwater. Education can be fun, socially responsive and practical.

EAST: FC BATE STADIUM, BORISZOV, BELARUS

This UEFA four star accredited stadium establishes a different approach to the conventional expectations of a sports venue. Located in the centre of a densely forested site this building is both organic in form and function. Once inside all the visitors and players energy is directed towards, sport, training and entertainment without loss of contact to nature.

YAMAMOTO, Asako: EUROPEAN ARCHITECTURE, JAPANESE DAYLIGHT

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 42-45, DOI: 10.33268/Met.2019.1.6

TWO WORKS BY ALPHAVILLE, JAPAN

A variation on the well known Japanese theme of building capsule hotels, constructed from regular sectioned timber columns and rafters placed at fixed intervals between which various functions are located: sleeping, bathrooms, eating and relaxation. Natural daylight being allowed to access the building along its central axis.

NISHIOJI CITY HALL, KYOTO, JAPAN

Somewhat similar to the project in Koya this building is constructed from a regulated structural system: here instead of using timber sections concrete panels are to be used. Regimenting the use of space and eventual function. The building form is intentionally small in scale, although five stories high, in order to create a direct relationship to the timber framed „Machiya” or „Artisans” timber framed homes found in this part of Kyoto.

ISHIGAMI, Junya: DREAMSCAPE

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 46-49, DOI: 10.33268/Met.2019.1.7

ART BIO FARM PROJECT, TOCHIGI, JAPAN

Convention has seen garden allotments being let to people in order to produce the maximum amount of crops in a small area. The concept behind this project is to allow people a chance to rent space which might be recreational as a driving priority. This dreamlike landscape will inspire creativity and therefore productivity by means of freedom of expression. Those who farm this land and its visitors alike can wander around flowing paths, easily access water sources and come to better understand the connection between the process of growing, harvesting, cooking and eventually eating.

DÉRY, Attila: MOORISH ARCHITECTURE IN PEST

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 50-55, DOI: 10.33268/Met.2019.1.8

PARIS COURTYARD, BUDAPEST, HUNGARY

ARCHITECTS – ARCHIKON

Being faced with the challenge of restoring a monumental building in any major city always presents numerous problems, here this was added to by the presence of technical design faults, relating to the poor quality of later additions and repairs. Also questions of how to replace or repair decorative elements including the Zsolnay roof tiles and ornaments. In addition to these challenges also fell the task of designing contemporary spaces and architectural additions, especially at roof level.

SEBES, Péter: VILLA FOR SECULAR RETREAT, NEAR MEGALITHS

Citation: *Metszet*, Vol 10, No 1 (2019), pp 56-59, DOI: 10.33268/Met.2019.1.9

VILLA, DEVON, UNITED KINGDOM

ARCHITECT – PETER ZUMTHOR

Secular living has led towards the development of a temple for atheism. To be without belief, supposedly requires a timelessness expressed in monolith concrete forms where solid forms and the spaces between are expressed as opposites. The architect strives for an individual statement which does not conform to a particular style or language, therefore original. This building might be without the need for religious belief but it is still secular in itself.